

FORTÆLLINGENS MANGE VEJE – ET PROJEKT OM NARRATIV DOKUMENTATION

AF OLE WØSSNER, VIRKSOMHEDSLEDER I DØVBLINDEHUSET.

I mange år har den socialpædagogiske praksis haft en udfordring omkring dokumentation – og her tænkes der ikke på handleplaner eller beboer/borgerbeskrivelser, men på den daglige dokumentation i form af borgernes 'dagbøger', som pædagogerne dagligt fører.

Det gøres på mange forskellige måder. Der er rutiner og tilgange for hvert enkelt tilbud, men der har været en tendens til, at de daglige notater har haft karakter af oprensning af borgerens gøremål, og/eller som en reminiscens af det tidligere institutionsbegreb, noteringer af mere klinisk karakter, som hvad borgeren har indtaget af mad og drikke eller hvorledes toiletbesøg og personlig hygiejne har set ud den pågældende dag. Og denne form for beskrivelse bliver vi ikke specielt meget klogere af – hverken på borgerne eller på vores egen praksis.

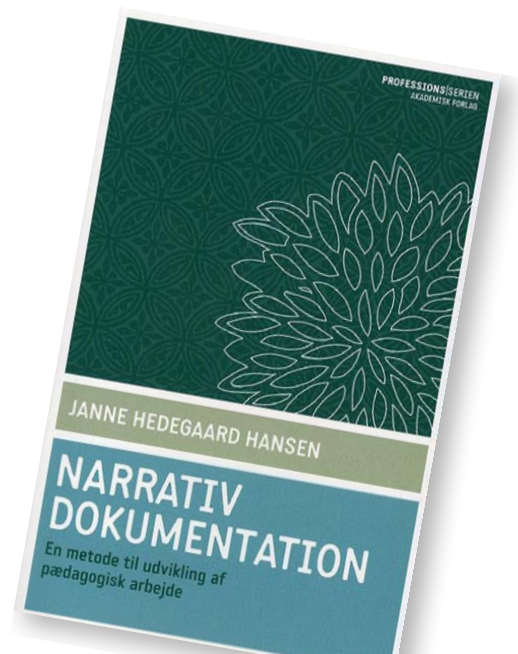
Derfor har vi i Døvblindehuset igennem de sidste 3-4 år forsøgt at få mere fokus på den daglige dokumentation, og ad forskellige omveje

– bl.a. inspireret af nogle svenske kolleger – stødte vi flere gange på begrebet 'narrativ'. I dag er det et meget udbredt begreb, som bruges vidt og bredt i mange forskellige sammenhænge, og som også har flere forskellige metodiske praksisser alt afhængig af, hvor det bruges. I vores søgen stødte vi på Janne Hedegaard Hansens bog 'Narrativ Dokumentation – En metode til udvikling af pædagogisk arbejde'.

Bogen inspirerede os til at søge nogle projektmidler i CFD's projektpulje, og vores ansøgning blev godkendt, så vi startede for alvor op i slutningen af 2011 – men inden da var vi faktisk i det små begyndt at skrive fortællinger i vores elektroniske dagbog EKJ.

Det har været en lidt lang proces, som ikke kan gengives i et nyhedsbrev, men vi vil prøve at formidle nogle af de oplevelser og erfaringer, som vi gjorde os undervejs – og ikke mindst hvilken læring projektet afstedkom. For dem som skulle være yderligere interesseret udkommer der en projektrapport omkring starten af marts.

Vi var så heldige, at Janne Hedegaard Hansen sagde ja til at være konsulent på projektet, og i samråd med hende fik vi justeret vores forventninger og skåret forløbet til, så vi sammen med hende i et forløb over 3 måneder, fik kendskab til metoden og satte os det mål, at få afdækket den faglige selvforståelse i Døvblindehuset på baggrund af nogle udvalgte fortællinger.

OPRYDNINGSDAG

Peter har hjulpet Jens med at rydde op i haven, De smed en masse ting i containeren, og da Kim nu var så glad og svedig blev der også lige ryddet op på hans værelse. Her blev der smidt en masse gamle emballage ud og Peters gamle sko kom også i containeren. Her efter var det tid til en velfortjent frokost og en sodavand til en glad oprydningsmand.

HVAD ER EN FORTÆLLING?

Første udfordring var at finde frem til, hvad en fortælling i det hele taget er – og hvad fortællingen skal handle om?

Vi blev enige om, at vi efter en dag med tæt borgerkontakt kunne tænke tilbage på dagen og se om der var en eller anden overskrift, som var betegnende for samværet den pågældende dag, og så ud fra denne overskrift skrive sin fortælling.

Det kom der rigtig mange forskellige fortællinger ud af, og da vi ikke på forhånd havde givet formelle instrukser, så blev formen på fortællingerne også mangfoldige, men alle faste medarbejdere kom i gang med at skrive – og det var det vigtigste. Efter den første 'prøvetid' på 3 mdr. gennemlæste en styregruppe fortællingerne, og på baggrund af deres drøftelser – og da Janne Hedegaard blev tilknyttet – kom der nogle anbefalinger, så fortællingerne efterhånden fik en form, der var tilrettet metoden.

- Narrativ viden skabes ved at fortælle virkeligheden frem gennem sammenkobling af spredte begivenheder til en sammenhængende helhed
- Fortællingen bliver et redskab til at skabe sammenhæng, orden, tidslighed, identitet, m.m.
- Mening skabes gennem fortællingens struktur, så der skabes meningsfulde helheder ud af spredte begivenheder, ved at de sættes sammen i en specifik, kronologisk rækkefølge

Så fortællingen skal konstrueres på baggrund af en iagttagelse af en oplevelse i praksis. Den skal være enkel og berette om dagligdagens små og store begivenheder.

Endvidere er det vigtigt at fortællingen har:

- en begyndelse, en handling og en afslutning
- en indledning med sted, tid, situation og deltagere
- et handlingsforløb, hvor hændelsen formidles som en kronologisk helhed og skaber en meningsfuldhed
- en afslutning, hvordan og hvornår slutter hændelsen

Det kan godt lyde lidt kompliceret med alle disse ting, man skal være opmærksom på, men det handler i bund og grund bare om, med sine egne ord at få fortalt en lille historie om en oplevelse sammen med en borger:

LISBETHS HÅRDE DAG

Mandag kl. er 16.30 og Lisbeth sidder oppe i musiksengen. Det har været en hård eftermiddag, hvor hun har været grædende og selvskadende, pga. en sygdomsmeddelelse fra en medarbejder, som Lisbeth skulle have haft turdag sammen med i morgen.

Jeg sætter mig på hug – så jeg er i øjenhøjde med Lisbeth, som sidder på sengekanten. Siger om lidt er det tid at gå tur.

Lisbeth siger, at hun skal til Hørsholm i morgen og købe bog. Jeg siger, ja det skal du. Lisbeth siger at hun vil købe bog sammen med Laila. Jeg siger, at Laila har turdag sammen med Lars, og Lisbeth har turdag sammen med Karl.

Lisbeth siger, at hun vil købe bog sammen med Laila – og Lars kan handle med Karl. Jeg gentager, at Laila har turdag sammen med Lars,

og Lisbeth har turdag sammen med Karl. Lisbeth siger at de kan bytte. Jeg siger nej. Lars har turdag sammen med Laila.

Lisbeth bliver selvskadende – slår sig selv i hovedet og siger forkert ved at presse sin finger hårdt ind i kinden gentagende gange. Jeg siger til Lisbeth, at jeg kan se hun er ked af det. Lisbeth siger, at jeg skal hjælpe hende med at snakke med Laila. Jeg siger, at jeg gerne vil hjælpe med at fortælle Laila, at Lisbeth gerne vil købe bog sammen med Laila. Lisbeth siger, at Lars skal være sammen med Karl. Jeg siger nej, Lars skal ikke være sammen med Karl, men jeg vil gerne hjælpe dig med at fortælle Laila, at du gerne vil købe bog med hende.

Denne samtale gentager vi mange gange hen over de næste timer. Lisbeth er ikke tilfreds med svaret og virker usikker på, hvordan morgendagen ser ud.

**DET KAN GODT LYDE
LIDT KOMPLICERET
MED ALLE DISSE TING,
MAN SKAL VÆRE
OPMÆRKSOM PÅ, MEN
DET HANDLER I BUND
OG GRUND BARE OM,
MED SINE EGNE ORD
AT FÅ FORTALT EN
LILLE HISTORIE OM EN
OPLEVELSE SAMMEN
MED EN BORGER**

SAMTALEINTERVIEW

Det praktiske arbejde med fortællinger foregik i mindre grupper, hvor vi gennem interview af fortællingernes 'forfattere' spurgte ind til dennes handlinger og hvilke tanker der lå bag disse. På den måde fandt vi frem til hvordan fortællingen og fortællerens handlinger gav mening for fortælleren selv. Hvordan giver fortællingen mening for fortælleren, hvilke logikker og sandheder kommer til udtryk, og hvilken problem- og løsningsforståelse fortælles frem?

Det er vigtigt ikke at begynde at fortolke eller endnu værre at bedømme den måde, som fortælleren har ageret på. Det er ikke vigtigt om handlinger er rigtige eller forkerte, men det gælder om at være loyal overfor både fortælleren og dennes historie. At finde frem til, hvad der har været i spil for fortælleren i dennes handlinger. F. eks. i fortællingen ovenover om 'Lisbeths hårde dag' kom gruppen frem til, at den handlede om tillid, troværdighed og relation. Og for hver fortælling - vi havde udvalgt 10 og sad i 5 grupper af 3-4 medarbejdere

- fandt vi frem til nogle ord og begreber, som var meningsdannende for de handlinger der blev beskrevet i fortællingerne.

MIKROPROCESSER

På baggrund af de nøgleord og -begreber vi fandt frem til i grupperne, fik vi igennem en drøftelse fundet frem til det, som vi i fællesskab har i spil i den daglige praksis. Ikke det vi tror vi har i spil, ikke den faglige tilgang som vi tror vi udøver eller som vi ønsker at udøve, men rent faktisk den faglighed som slår igennem i samværet med borgeren - eller med andre ord, den faglige selvforståelse.

Meget af det socialpædagogiske arbejde i Døvnblindehuset foregår som mikroprocesser i interaktionen mellem medarbejderen og borgeren. Nogle mikroprocesser, som vi ikke altid er bevidste om i vores daglige praksis, men fortællingerne og de efterfølgende interviews bidrog med, at få disse processer fortalt frem - og også dokumenteret.

Man kan også sige, at fortællingerne var med til at gøre det ubevidste bevidst, at de hjalp os med at få øje på de ting, som vi ubevidst bruger i vores praksis - fordi det giver mening i samværet med borgeren i det daglige arbejde.

DEN FAGLIGE SELVFORSTÅELSE

PÆDAGOGISK METODE:

Relation
Kontakt
Forståelse
Kommunikation/dialog
Tillid
Troværdighed

PÆDAGOGISK MÅL - FOKUS:

Respekt for borgerne
Ret til selvbestemmelse
Ønsker og behov
Valg
Privatliv

MENNESKESYN:

Selvstændigt menneske
Subjekt
Ligeværdig
Medmenneske

FAGLIG STRATEGI:

Motivation
Forhandling
(manipulation)
Troværdighed
Kompensation for handicap - rehabilitering

FAGLIGE MÅL:

Omsorg (udvikling)
Vedligeholdelse
Sundhed
Glæde
Udfordre

RESULTATER?

”Det kom lidt som en overraskelse for deltagerne, at der ifølge fortællingerne var relativt lidt fokus på udvikling, og at omsorgsarbejdet var så dominerende.”

Således skrev Janne Hedegaard Hansen i sit input til projektrapporten, og det er da også ganske rigtig, at vi alle sammen blev lidt overrasket over, at vi i vores praksishandlinger ikke var så udviklingsorienteret, som vi alle gik rundt og troede.

Det kan der være flere forklaringer på, f.eks. at vi havde valgt at skrive fortællinger om borgerens dag – det vi i Døvblindehuset kalder turdagen – hvor der er fokus på de ting, som borgeren gerne vil på denne dag med én til én kontakt. Det kunne også være, at vi i vores relationsarbejde overfokuserer på borgerens umiddelbare trivsel og har fået opbygget nogle rutiner, som til dels også er blevet en rutine for os som borgerens partner.

Men hvorom alting er, så har det resulteret i en opmærksomhed fra vores side, om at få mere fokus på udviklingsarbejdet, og det er blevet aftalt, at vi fremover skal prøve at skrive en narrativ fortælling, når vi bliver nysgerrige eller udfordret på vores praksis – så må vi se, hvad der er i spil i disse situationer.

Det er en generel opfattelse i Døvblindehuset, at arbejdet med den narrative dokumentation har været

spændende og givtig på mange måde, men helt præcist hvordan det har indvirket på vores dagligdag, er måske ikke helt tydeligt for os endnu – og det har da også været vanskeligt at få det implementeret som arbejdsredskab. Vi holder stadig fast i, at vi må forsøge at få det integreret, ikke bare i selve skriveprocessen, men også i vores møder, hvor vi må afsætte tiden til interviews, så vi kan være konstant opmærksomme på, hvorledes vores faglige praksis udfolder sig, og hvilke forståelser der ligger bag.

Men når den nye faglige konsulent i CFD Lone Pallesen Suhr uopfordret roser Døvblindehuset for vores dagbogsbeskrivelser, at de er rigtig gode og at tonen er meget etisk korrekt og i orden, så er det selvfølgelig vores opfattelse, at vores arbejde med og projektet omkring den narrative dokumentation har båret frugt og har løftet kvaliteten af de daglige skrivelser. Og bare dette i sig selv er jo en stor succes og hele projektet værd.

At arbejde med narrativ dokumentation betyder således, at man som praktiker får en dybere viden om egen praksis samt de forståelser, der ligger til grund for den. Men også kolleger og ledelse får et langt større indblik i den konkrete praksis og de faglige forståelser, der ligger til grund herfor. Narrativ Dokumentation s. 125.

PROJEKTETS RESULTATER:

- **VI FIK AFDÆKKET OG BLEV SAMTIDIG UDFORDRET PÅ DEN FAGLIGE SELVFORSTÅELSE**
- **VI FIK INDSIGT I HINANDENS PRAKSIS OG I BORGERRELATIONERNE**
- **VI FIK SPARRET OG KNYTTET FAGLIGT KENDSKAB TIL VORES SVENSKKE KOLLEGER**
- **VI FIK HØJNET KVALITETEN AF DEN DAGLIGE DOKUMENTATION**
- **VI FIK ØJE FOR AT VÆRE MERE OPMÆRKSOM PÅ UDVIKLING AF PRAKSIS – I PRAKSIS**

